

tryggja fridomen, hadde vi nok vunne det siste slaget, men tapt krigen. Vi måtte finne den rette tone og det rette samlingsgrunnlaget.

Arne Fjellbu sin tale var viktig og hadde eit klart perspektiv. Det var å vone at talen vert spreidd. Dersom dette er den norske kyrkje-front sin programtale for atterreisninga av landet, kan alle progressive krefter her i landet sjå ljost på framtida. Då treng ein ikkje ottast at ein politisk og sosial reaksjon vil få støtte av kyrkjefronten. Hervvar det ikkje reaksjon, russe- og kommunistfrykt, som kom fram, men varme for land og folk, for alle som kjempa for fridomen, uansett politisk, klasse, eller religiøst standpunkt. Det var klarsyn og fordragelighet i denne tale, som vil vera sin store nytte for å nå ei verkeleg samling av alle ærlige demokratiske krefter i sluttfasen av krigen og ved dei næraste oppgavene etter krigen. Den tone som Fjellbu tala i, vil verta skyna i alle krinsar som har eit progressivt syn. Den demokratiske samlinga som i desse dagane tar form på eit klart forfatningsmessig grunnlag, i kamp mot nazisme og reaksjon, vil inne seg vel til rette i stillitsfullt samarbeid og forståing med ein religiøs front på Fjellbu sitt grunnlag.

Passivitet fører til auka terror.

Siste veke var ei av dei svartaste i heimefrontens historie. På 60 dagar avretta fienden over tredeve av dei beste nordmenn. Deinsom fall or terrøven høyrde til dei mest aktive i kampen på heimefronten. Derfor om Øknevad uttala i London radio vart dei og drøpne. Dei myrda høyrde til dei beste av vår ungdom og intelligens, bonde og bygutar, som i den aktive innsatsen fann uttrykk for sin kampvilje og sitt kampmot, intellektuelle, som sette kunnskapen sin inn for den aktive motstand. Namna til desse vil stå meisla inn i vår historie, og i alle ærlige nordmenns medvet, orga over tapa, vil mana alle aktive og framstegsvenlege til å auka innsatsen for land og folk.

Den kynisme som fienden legg for dagen ved å rette ein appell til heimefrontens ledelse om at den skal halda seg i ro, er så opprørande at i meir og meir kjenner oss som eit folk utan leing, prisgjeven fienden sine vilkårlege og brutale terror. Den hån som quislingane set fram i pressa, viser at dei kjenner seg heilt trygge så lenge som den passive leiinga av heimefronten rår. Fra H.j.l. har det i lang tid vore dreve ein intens agitasjon, både gjennom kringkastinga og i den illegale presse, om det løynde åpvet-folkestreiken-som skulle setjast inn dersom fienden gjekk til omvættande terrorhandlingar. Nå når folket ventar på signalet til streiken, syrer vi ingen ting. Som rimeleg kan vera spør folk nå om propagandaen ikkje samsvarer med viljen og evna til å setja iverk motåtak. Folket har vorte føra opp med trua, at det skulle setjast makt bak parolar og opprop. Resultatet er at dei nå kjenner seg vonbrotne over at ingen ting vert gjort for å stagge fienden sin terror. Dei kjenner seg trølebundne, ikkje berre av fienden, men og av den passive leiinga av motstanden. Det er ansvarsløst lenger å teie med at den passive leiinga av heimefronten stengjer for ei verkeleg frigjering av kreftene mot fienden. Det ser ut for at altfor mange har lyst å vera leiingar, men dugleiken skortar det nokje på. Istadenfor å mobilisere folket til kamp, driv den reaksjonære retning innan leiinga forfylgjing av dei aktive patriotar, for å splitte heimefronten, og for, som dei trur, å gagna sine serlege politiske mål.

I alle Europeiske land, som er og har vore undertrykte av fienden, kjem dei progressive, demokratiske element fram i leiinga. Reaksjonen og dei passive, må vika for dei som bygger på framsteg og aktiv innsats. Det er på tid at det og hjå oss vert ei utskifting. Det er å vone at regjeringa vår etter retningslinene fra Krimkonferansen, vil rydde opp i dei passive krinsane, som har sett seg fast i heimefrontleiinga. Det er dei aktive og demokratiske element i heimefrontens kamp som fienden rettar sin terror mot. Dette fordi fienden veit at den passive leiinga ikkje vil setja nokominn for å stogga terrøren med aktiv motstand. Derfor er kravet nå fra alle ærlige nordmenn som kjemper mot fienden, at det i leiinga av heimefronten kjem med dyktige, aktive og demokratiske menn, som vil føra folket til kamp mot fienden.

Den norske heimefronten.

Den norske heimefronten har i det siste gått gjennom harde påkjenningar, på grunn av dei åttak som fienden har sett inn. Arrestasjonar og dødsdommar har ført sorg inn i mange heimar, samstundes med at oppgjeving og mismot har kome til syne i rekkene. Etter dei siste avrettingane av over tredeve gode landsmenn, viste det seg tydelig at den norske heimefronten vart for veik til å stagge terrøren og gå til motåttak mot fienden. Vi var lulla inn i den oppfatning at vi var så og så sterke, og at dei som sto på brua var så og så målmedvetne, at berre vi hadde tilliten til dei som sto på brua, ville alt gå bra. Med folkestreiken skulle vi endeleg sette ein stopper for fienden sin terror, og på same måte som danskane sette oss i respekt.

Nå viste det seg at leiinga av heimefronten ikkje var vaksen for å føra heimefronten til samla motstand mot fienden, slik som dei i propagandaen hadde halde fram. Fienden sette ikkje berre igang terrøren, men utfordra H.j.l. til å ta standpunkt. Frå heimefrontleiinga høyrde i ingen ting, folkestreiken vart lagt på hulla. Dette var eit av dei mest nedslåande nederlag heimefronten har hatt.

Kva er årsaken til denne veikskapen i den norske heimefronten? Igg veikskapen i folkemateriellet, slik at nordmenn ikkje kan utføra in slik motstand som andre folk og nasjonar, som t.d. danskane? Vi eit at det fins folk som påstår dette. Vi trur ikkje at veikskapen igg i folkemateriellet, folkelynnet. Vi trur ikkje at det norske folk- t er like villig til å kjempe for fridomen sin som andre folkeslag. Åre sjøfolk og nordmenn i dei allierte styrkane, og sabotørane på heime- vønten, har slett ikkje synt at dei er underlegne over for folk fra an- re nasjonar, Tvertimot.

Årsaka er at det ennå ikkje har lukkast å skape ei verkeleg aktiv eiing av motstanden mot fienden, der heile folket kom med, og at leiin- a som i namnet har vore, på det politiske område ikkje har klarlagt etningslinene for atterreisninga av demokratiet etter krigen slik at det ikkje kom fram motsetningar. Desse to spørsmåla heng sjølvsagt nøye sam- n. Når folket ikkje vert mobilisert gjennom aktiv innsats og politisk ekt ved kampen for den politiske framtid, vert kampmoralen svekt. Fram- eis står dei mest aktive i heimefrontens kamp, dei som har vore initi- tivtakarar med omsyn til sabotasjen, til sams leiing av motstanden, til lare politiske liner på grunnlovmessig grunn, utafor heimefrontleiinga. ramleis fører dei passive kreftene kampen mot dei politiske venstrele- ent innan heimefronten, kommunistane og dei demokratiske kreftene som r uenige i den antidemokratiske kursen heimefrontleiinga har fulgt. en passive leiinga av heimefronten har ført til veikskap over heile lina. ersom det ikkje er klare liner for kampen, slik at folk veit kva dei jempar for, kjennar det seg heller ikkje bundne til kampen slik som det er.

Dei fleste veit at det har vore store motsetningar innan heime- ronten når det gjeld atterreisninga av demokratiet etter krigen. Dette ar si årsak i den antidemokratiske kurs som har vore sterkt merkbar frå heimefrontleiinga. Så lenge som ikkje heimefrontleiinga tar klart stand- punkt til at den vil bygge på grunnlova, at våre folkevalgte organer skal kallast inn straks krigen er over, vil mistilliten vere ved. Dersom kuldninga mot leiinga ikkje var rett, skulle ein gå ut frå at den var meir interessera enn nokon i å få desse spørsmåla klarlagde. Vi minner om at ein av vore fremste statsrettslærde har vara sterkt mot den anti- forfatningsmessige kurs som har kome fram.

Nå vert det hevda at dersom ein berre ikkje nemnde slike ting, ville ikkje folk få greie på det, og dermed ville kampmoralen ikkje verta svekt. Ein bør ikkje så misstillit til leiinga, sjølv om den fylgjer ein antidemokratisk kurs, og at ein bør byggje seg for kavet fra denne leiinga om å hindre den frie presse å ta desse spørsmåla opp,

eller kritisere den passive motstandspolitikk.

Det å strekke lojaliteten så langt, er å verta medskuldig i ei antidemokratisk utvikling. Det rette i denne stoda hadde sjølv- sagt vore at leiinga så snart misstilliten kom fram, tok klart standpunkt til spørsmåla som var reiste. Dermed ville dei sveise heile heimfronten fastare saman. Men leiinga valde veien å undertrykke den demokratiske opposisjon. Organisatorisk og på annan måte, vart det ført kamp for å sette dei demokratiske kreftene utfor, samstundes som det vart utarbeid nye retningslinjer som skulle binne alle til slik lojalitet at ingen, korkje i skrift eller tale hadde lov til å dryfte så viktige spørsmål som innkalling av Stortinget m.m.

Motsetningar kan løysast på to måtar. Ved å fjerne årsakene til dei, eller ved å undertrykke den eine parten. På den første måte løysar ein motsetningane på ein positiv måte til bate for heile kampen. På den andre måte kan ein døve motstandaren for ei stund, men motsetningane kjem seinare att i krassere form, som svekker kampen mot fienden.

Dei motsetningar som det her er tale om, er ikkje småting som folk hefter seg ved. Det har heller ikkje noko å gjera med spesifikke parti - eller klassestrid, alle er enige om at slikt skal kvile til den nasjonale fridomen er vunnen. Motsetningane gjeld på det politiske området dei fundamentale rettane i vårt konstitusjonelle demokrati. Det gjeld stoda til vårt høgste forfatningsmessige organ, Stortinget, og dei folkevalde by- og herredsstyrrer. Berre politisk ukverdige folk kan hevde at det skader kampen og kamomoralen i folket at den demokratiske opposisjonen krev klare liner av heimfrontleiinga i desse spørsmål. Det motsette er tilfelle. Det er til uboteleg skade for heile kampen mot fienden at leiinga av den norske heimfronten ikkje har teke klart standpunkt til desse spørsmål, men krev at den frie presse skal vringast til ikkje å nemna slike ting.

Krava som den demokratiske opposisjon har lagt fram for heimfrontleiinga samsvarer med interessene for heile folket og vil vere til største bate for motstanden om dei vart godkjende som grunnlag for kampen. Dei samsvarer også med dei prinsipper som våre store allierte har fastlagt, nå sist ved Krimkonferansen. Det er særskilt viktig nå i sluttkampen at den norske heimfronten får tru på si eiga kraft. Ein må ikkje berre sjå utover landsgrensene etter frigjeringsstrøper. Då vart trua på eiga kraft borte som kan verta til stor skade for landet vårt i etterkrigstida. "Farlig er det at venner befrir oss", seier ein av våre krigslyrikere og med full rett. Vi gled oss alle over at allierte styrkar skal koma oss til hjelp, men hjelpe skulle bygge på vår eigen aktive krigsinnsats her på heimfronten.

Dei politiske krava som den demokratiske opposisjonen har sett fram til Hjemmefrontens ledelse (Hj.1.) er fylgjande:

1. Hj.1., dens underorganisasjoner og tillitsmenn vil vere lojale overfor og bygge sitt arbeid på den norske grunnlov.
2. Hj.1., dens underorganisasjoner og tillitsmenn vil arbeide for at de folkevalgte organer, Stortinget, by- og herredsstyrrer skal innkalles straks krigen er over, i samhøve med grunnlova.
3. Hj.1., dens underorganisasjoner og tillitsmenn vil vere lojale overfor vårt lands høyeste forfatningsmessige organ, Stortinget, og dets rettigheter, og den regjerende myndighet som støtter seg til dette.
4. Hj.1., dens underorganisasjoner og tillitsmenn vil bygge på det samhold i folket som krigen har skapt, slik at folket garanteres sin fulle demokratiske frihet og sjølstyrerrett.
5. Hj.1., dens underorganisasjoner og tillitsmenn vil garantere det frie ord i den frie underjordiske presse, slik at dette frie Norge får leve uten inngrep av byråkratisk art.

Proklamasjon fra Hjemmefrontens ledelse.

Den 14 april vart det over London radio sendt ut ein proklamasjon fra Hjemmefrontens ledelse, som vi gjev att nedanfor i noko avstutta form. Denne proklamasjonen er eit av dei viktigaste dokument i vår fri- domsstrid. Vi oppmodar alle til å lese den, studere den som det historiske dokument den verkeleg er. Det ver det samlingsgrunnlaget alle har venta på under heile krigen.

"Tysklands sammenbrudd er nær. Tiden omkring dette sammenbrudd vil stille store krav til vår offervilje, disiplin og samhold. Vår innsats idag vil avgjøre vårt lands lykke for generasjoner framover. Fiendens planer om å legge vårt produksjonsliv øde, vil om så skjer, bli møtt med vepnet makt av våre hjemmestyrrer. Andre nordmenn må i denne situasjon følge de direktiver som måtte bli gitt av regjeringen, forsvarrets overkommando og Hjemmefrontens ledelse.

Fiendens forsøk på å så splid og mistenksomhet nordmenn imellom, spre mistillit til framtiden, har ikke ført fram. Målet for kampen er å gjenreise folkestyret og rettssikkerheten, retten til å tenke og tale fritt og troen på menneskeverdet. Dette er ikke bare i samsvar med grunnlov og lov, men det er prinsipper som er fast forankret i vår rettsbevissthet. Derfor vil det heller ikke lykkes for fienden å så splittekse mellom hjemmefront og utfront.

Hjemmefronten er blitt en folkeorganisasjon, som står åpen for alle nordmenn som vil kjempe mot fienden. Utenfor står bare dem som samarbeider med N.S., og som av svakhet eller frykt har unndradd seg kampen. Innen hjemmefronten spør ingen etter politisk parti eller religiøs oppfatning, bare om vilje og evne til å kjempe mot fienden.

Hjemmefrontens ledelse representerer alle samfunnsklasser og er sammensatt av aktive patrioter. Veien til Hjemmefrontens ledelse går gjennom aktiv innsats innen kamporganisasjonene. Den betrakter sin oppgave som løst når krigen er ferdig. Men den ånd som har preget vårt folk under hele krigen må ikke forsvinne. Det store gjenoppbygningsarbeid trenger alle våre krefter. Det må herske fri meningsbrytning mellom de politiske partier, med saklighet og respekt over partigrensene. Den krise vi nå gjennomlever, vil vi overvinne. Vårt mål straks krigen er ferdig, må vere:

1. Gjenopprettelse av fullt folkestyre etter grunnloven. Å utskrive nye valg til Storting og kommunestyrrer så snart det er teknisk mulig.
2. Å gjenreise vårt norske rettssamfunn, oppheve fiendens forordninger og etterprøve hans administrative avgjørelser på fritt grunnlag.
3. Å løslate alle politiske fanger, sørge for at de deporterte øyeblikkelig blir hjemsendt så trygt og sikkert som mulig. Erstatning til dem som er blitt hardest rammet.
4. At krigsforbrytere og landssvikere blir hurtig og rettferdig straffet etter gjeldende lov.
5. Å slå hardt ned på dem som har beriket seg på samarbeid med fiende.
6. Å skaffe de nødvendige varer og fordele dem på en rettferdig måte.
7. Å sørge for at alle kommer i nyttig arbeid ved en aktiv beskjeftigelsespolitikk og kontroll med arbeidslivet.
8. Å gjennomføre et rettferdig forhold mellom priser og lønninger.

I framtiden må vi føre en målbevisst og vidsynt politikk med sikte på:

1. Et fritt og selvstendig Norge.
2. Social sikkerhet og arbeid for alle.
3. Skaffe mulighet så ungdommen kan få opplæring og utdanning, uten hensyn til økonomisk stilling.
4. Fremme solidariteten mellom befolkningsgruppene og høye levestandarder ved å bygge opp igjen landet og øke dets produktionskraft.